

OBČINSKA UPRAVA

Poučni stanovski list županom, občinskim tajnikom, občinskim svetovalcem in drugim javnim organom.

Izhaja vsakega 5. in 20. dne meseca, ter stane celoletno 8 kron, polletno pa 4 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladimir Ravnihar.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasa je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Prošnja na vse občinske in druge avtonomne urade.

Prosimo uljudno, da se nam za objavo v listu pošiljajo:

1. po možnosti vsi važni sejni zapisniki v celoti;
2. vse važne odločbe višjih oblasti bodisi glavarstev, sodišč, deželnih odborov itd.;
3. vse zanimive odredbe občin samih;
4. obvestila o občinskih in županskih volitvah zlasti o izidu istih. Natančno naj se označi razred, ime in bivališče izvoljenih. Vsaka polemika ali strankarska opazka naj se opusti, ker ne sodi v naš list;
5. vsake vrste dopisi in spisi, ki segajo v občinsko-upravno stroko.

Pripomnimo, da se nam zapisniki in odločbe, navedene pod 1) in 2) pošiljajo lahko v izviru, ker se pri nas ne pokvarijo in jih vrnemo takoj po uporabi.

Če bodo gg. župani, občinski svetovalci in tajniki to našo prošnjo upoštevali, in nas s svojimi dopisi podpirali, bo »Občinska uprava« list, ki bo daleč nadkriljeval vsak v drugem jeziku pisan soroden list in bo tako v polni meri zadovoljeval p. n. gg. naročnike.

Torej na delo!

Uredništvo »Občinske uprave«.

Izpred najvišjih sodišč.

O domovinski pravici.

Sodba upravnega sodišča od 5. aprila 1906. št. 3992.:

Odsek občinskega sveta na Dunaju za podelitev občinske in meščanske pravice je s sklepom od 23. maja 1902. št. 14.374 zavrnil prošnjo občine Freudental, da se sprejme na podstavi zakona od 5. decembra 1896, št. 222 drž. zak. Karol Olbrich v dunajsko občinsko zvezo.

Občina Freudental je zoper ta sklep vložila rekurz na nižjeavstrijsko namestništvo; a rekurz je bil z odločbo od 10. januarja 1903, št. 109.819 odbit.

Proti tej odločbi vloženemu prizivu občine Freudental pa tudi c. kr. ministerstvo notranjih stvari z odredbo od 13. decembra 1904, št. 43.085 ni ugodilo, ker se ni dalo dognati, da je Olbrich od 1. januarja 1891. naprej nepretrgoma bival in prostovoljno bival na Dunaju.

Upravno sodišče je z gorenjo sodbo na pritožbo občine Freudental razsodilo: Pritožba se kot neopravičena zavrne iz sledečih razlogov:

Izpodbijana odločba ministerstva temelji na tem-le dejanskem stanu: Leta 1848. v Freudentalu rojeni in tja pristojni Karel Olbrich je od 1. januarja 1891. do konca avgusta 1897. bival nepretrgoma na Dunaju. Takrat pa je bil vsled pravomočnega razsodila c. k. policijskega ravnateljstva na Dunaju z dne 28. avgusta 1897. št. 9671 z ženo in dvema otrokoma vred odgnan domov v Freudental, ker je bil brez posla, zaslužka in stanovanja (v zmislu § 1. zakona od 27. julija 1871. št. 88 drž. zak.) Glasom poročila c. kr. policijskega ravnateljstva na Dunaju od 18. januarja 1902. št. 279 je Karol Olbrich že dne 2. novembra 1897. prišel nazaj na Dunaj, kjer je odtlej nepretrgoma bival. —

Pritožba občine Freudental pravi, da je bil Karel Olbrich od 1. septembra do 2. novembra 1897. ne-prostovoljno in prisiljeno z Dunaja odsoten, ker so ga prisilno po odgonu spravili v domačo občino, kjer je ostal samo toliko časa, da si je pridobil za povratek na Dunaj potrebni denar. Ta ne-prostovoljna dvomesečna odsotnost z Dunaja ni pre-trgala desetletne zakonite priposestvalne dobe, ampak samo o v i r a l a. Čeprav pa se ta dva meseca odštejeta od skupne dobe, kar je Olbrich na Dunaju bival, ostane še vedno polnih 10 let, vsled česar so dani vsi pogoji za sprejem Karola Olbricha v občinsko zvezo občine bivališča t. j. Dunaj.

Upravno sodišče pa ni našlo nikake protipostavnosti v tem, ker se je zahteva občine Freudental, stavljena v zmislu §§ 2. in 3. domovinske novele od 5. decembra 1896. št. 222 drž. zak., zavrnila.

Prisilno odgnanje Karola Olbricha z Dunaja v Freudental vsled navedene odgonske razsodbe, je sicer res policijska naredba, ki pa sama na sebi ni v stanu pretrgati priposestevanja domovinske pravice, to tem manj ker z odgonom ni bila združena prepoved povratka na Dunaj; prisilni odgon iz kraja v kraj se tudi res nikakor ne more smatrati kot prostovoljno zapustitev bivališča v zmislu § 2. odstavka 3. domovinske novele, ampak le kot neprostovoljno odstranitev, ki po odstavku 4. navedenega paragrafa ne pretrga priposestvalne dobe, nego se priposestevanje lahko nadaljuje in dokonča kakor naglo odpade ovira.

Temu nasproti se pa mora imeti dvomesečno bivanje v Freudentalu po odgonu kot prostovoljno odsotnost z Dunaja; kajti po besedilu in po duhu domovinske novele priposestevanja samo ona odsotnost ne pretrga, ki se dotični osebi proti njeni volji s tujo voljo vsili, tako n. pr. bivanje vojaških oseb, ki služijo, kaznjencev itd.

Karol Olbrich je pa nesporno živel dva mesca v Freudentalu, ne da bi ga kedo drugi ali kaka tuja volja k temu silila; kajti če so ga njegove slabe denarne razmere ovirale, se prosto gibati in Freudental zapustiti, še ta okolnost sama ni mogla njegovega bivanja napraviti prisiljenim in neprostovoljnim, ker ga ravno k temu ni silila nobena tuja volja.

Če je pa bila priposestvalna doba v občini bivališča na Dunaju pretrgana z dvomesečnim prostovoljnim bivanjem v Freudentalu, potem ni mogel Karel Olbrich pridobiti domovinske pravice na Dunaju.

Iz tega sledi pravni stavek: Desetletne priposestvalne dobe za pridobitev domovinske pravice ne pretrga prisilni odgon sam nasebi, razven če je z njim zvezana prepoved povratka; pač pa jo pretrga poznejša odsotnost (po odgonu), če ravno je to odsotnost povzročila revščina dotičnika.

Iz domovinskega zakona z l. 1896.

Pri desetletnem bivanju všteti je vdovam tudi oni čas, ki so ga preživele še v zakonu. (Razsodba upr. sodišča z dne 28./1. 1905, št. 1001).

Pri vsprejemu na podlagi desetletnega bivanja v kaki občini gledati je po § 2. domovinske novele z l. 1896. tudi na to, je-li bila dotična oseba kot občinski ubožec preskrbovana, ker tedaj nima pravice do vsprejema. Strogo pa je od preskrbovanja ločiti začasno podporo. — Glavni razloček med njima je, da je preskrbovanje ona podpora, ki spopolnuje ali pa nadomešča previdoma stalno, nezadostno ali pa manjkajočo možnost pridobiti ali zaslužiti si kaj. (Razsodba upr. sod. z dne 28./1. 1905, št. 1002.).

Ako je bil kdo na podlagi novega domovinskega zakona z dne 5. decembra 1896, drž. zak. št. 222 sprejet v občinsko zvezo, nima nobene pravice zahtevati da se mu dovoli udeležiti se običajne rabe skupne občinske posesti. (Razsodba upr. sod. z dne 31./1. 1905, št. 1101).

O prizivu pri odlokih občinskih uradov.

Zakon o pravnih sredstvih z l. 1896 določa med drugim tudi, da je všteti dan, ko se je oddal priziv vloga i. dr. na pošti, kot dan vložitve. Ako je n. pr. preteklo že 14 dni in priziv se uložil zadnji (14.) dan na pošti, a dospe še-le 15. dan na pristojni urad, smatrati se mora vendar za pravočasno vložena, akopram je pravzaprav že dospel en dan prepozno. Ta določba velja pa le za priziv proti odločbam cesarskih uradov, ne pa tudi občinskih. (Razs. upr. sod. z dne 17./1. 1905, št. 579).

Oskrba ubožcev.

Občina bivališča je opravičena zahtevati povračilo stroškov za oskrbo ubožca od domovinske občine tudi za one podpore, ki jih je delila vnanjim ubožcem med tem, ko se je pri oblastih premotrivalo vprašanje povračila. (Razsodba upr. sod. z dne 3./1. 1905, št. 26.).

Domovinsko pravo.

Kako se mora računati začetek desetletnega roka? Priposestevanje pravice do vsprejema v občinsko zvezo vsled desetletnega bivanja je računati od pričetka bivanja v občini pa do dneva ko se je prošnja vložila. Ako je pretekla desetletna doba in je prosilec še-le po tem pričel dobivati kake podpore, je to brez pomena tako da se mora vzlic temu sprejeti.

(Razsodba upr. sod. z dne 4./1. 1905, št. 24.).

Iz volilnega prava.

Volilna komisija ni opravičena, razsojevati o pasivni volilni sposobnosti izvoljenih. (Razsodba upr. sodišča z dne 10. januarja 1905 št. 262.).

Za reklamacijski rok ni treba, da bi bil začetni in zadnji dan izrecno določen. (Razsodba z dne 10./1. 1905 št. 261.).

Zakonita podlaga volitvi je formalno pravilno sestavljen imenik volilcev. Ako manjka te podlage, smatrati je to za vzrok ničnosti cele volitve, a le v toliko v kolikor je zamogla ta okolnost vplivati na izid volitve; kajti vsak ničnostni vzrok povzroča le v toliko ničnost volitev ki so mu sledile, v kolikor zamore nanje vplivati. (Razsodba upr. sod. z dne 10./1. 1905. št. 263.).

Iz stavbenega reda.

Je-li župan upravičen, v stavbenih zadevah pritožiti se v imenu občine. (Razsodba upr. sodišča z dne 13./1. 1905 št. 402.).

Gre se za upravičenje, je-li županstvo tudi brez prejšnjega odobrenja občinskega odbora upravičeno pritožiti se v imenu občine. Po pravici se to zanika oziraje se na določbe §§ 28 in 49 obč. reda za Nižje Avstrijsko. Po § 28* je občinski odbor sklepa in nadzoruje, po § 49** pa župan upravlja in izvršuje. Župan nima torej v teh zadevah, ako ni v drugih zakonitih določbah kaj drugega predpisano, nobene druge pravice, nego da to uveljavi, kar je občinski odbor sklenil in v tem smislu občinske posle upravlja. Potemtakem sme župan tudi le na podlagi sklepa občinskega odbora pritožiti se, ako ni morebiti kaj posebnega predpisano. V pričujočem slučaju gre za odlok župana v smislu § 113 stavb. zakona, torej za izvrševanje stavbene policije in treba je torej dognati, ali ne velja za ta slučaj kak poseben predpis. Res da pooblašča stavbeni red izrecno županstvo skrbeti za stavbeno policijo. Ako se pa župan proti odloku, ki ga je v stavbeni zadevi izdala višja oblast, pritoži, se ne more reči, da izvršuje posle stavbene policije, zakaj občina je le v toliko upravičena, pritožiti se proti odloku predpostavljene oblasti, v kolikor ji je odločba lastne, po stavbenem redu varovane pravice prikrajšala. Občina zamore torej potom prizivnega postopanja zahtevati le, da se ji ohranijo subjektivne pravice, ki ji gredo, ne more pa zahtevati, da se varuje objektivno pravno stanje, ker zato je poklicana in postavljena že vsakokratna prizivna oblast; v tem zadnjem oziru torej nima občina kot podrejena oblast proti odločbam višjih oblastij nobenega pravnega sredstva. Iz naslova, da mora skrbeti za stavbeno policijo, torej župan nima pravice, samostojno pritoževati se v imenu občine ampak on mora imeti za seboj sklep občinskega odbora. Reklo se bode, da je z ozirom na kratki prizivni rok (8—14 dni) županu kaj težko za vsaki poseben slučaj, sklicati občinsko sejo; a županu je dano prosto, priziv takoj vložiti, pridržuje si naknadno odobrenje občinskega odbora, in potem skrbeti za to, da čimprej to dovoljenje dobi.

* § 30 kranj. obč. zak.

** § 49 kranj. obč. zak.

Avstrijske sodne oblasti.

(Nadaljevanje).

V slovenskih deželah imamo sledeče sodne dvore prve stopinje in sicer na Kranjskem: deželno sodišče v Ljubljani ter okrožno sodišče v Novem mestu (Rudolfovem); na Štajerskem: deželno sodišče v Gradcu ter okrožni sodišči v Celju in Mariboru; na Koroškem: deželno sodišče v Celovcu; na Primorskem: deželno sodišče v Trstu, za Goriško in Gradiško okrožno sodišče v Gorici in za Istro c. k. okrožno sodišče v Rovinju.

3. Višja deželna sodišča.

Višja deželna sodišča so sodni dvori druge stopinje in so za pravosodstvo neposredna višja inštanca nad deželnimi in okrožnimi sodišči. V njegovo področje spada mnogo manj stvari kot k okrajnim sodiščem ali sodnim dvorom prve stopinje t. j. deželnim in okrožnim sodiščem. Redno so sicer samo sodišča druge inštanice, vendar je tudi tu nekaj izjem.

Posli višjih deželnih sodišč so:

1.) reševanje prizivov in rekurzov zoper sodbe in sklepe okrožnih in deželnih sodišč v civilnih stvareh; to pa samo tedaj, če je sodni dvor (deželno ali okrožno sodišče) sodil v prvi stopinji (glej v odstavku o teh sodiščih posle navedene pod l. a), c), č), d), e) in f.).

2.) rešitev pritožb zoper vse kazenske sklepe deželnih in okrožnih sodišč, zoper sodbe pa le tedaj, če je pritožba vložena samo zaradi visokosti kazni; tudi v kazenskih stvareh je višje deželno sodišče samo takrat pritožna inštanca, če je sodil sodni dvor kot prva in ne kot druga inštanca;

3.) kot prva inštanca ima reševati višje deželno sodišče pravde za odškodnino, ki so naperjene proti sodnim uradnikom, če so le-ti s svojim protizakonitim postopanjem kot sodni uradniki ozir. uslužbenci stranke oškodovali. (Primeri: Če je imel sodni sluga A. za terjatev upnika B. v znesku 500 K zarubiti dolžnika C., ki je imel pri sebi 1000 K, pa mu jih kot njegov (dolžnikov) prijatelj ni zarubil, nego ga pustil, da je C. pozneje pobegnil v Ameriko neznano kam, potem je sodni sluga A. dolžan povrniti B-u vso škodo, ki mu je vsled tega postopanja nastala. Tožba na povračilo te škode se vloži pri višjem deželnem sodišču). Te vrste tožbe se imenujejo *sindikatne tožbe*. Pripomniti moramo, da se tako škodo terja s *sindikatno tožbo* ne samo od uradnika ampak tudi od države;

4.) neko posebnost ima višje deželno sodišče v Inomestu na Tirolskem, ki je ob enem najvišje sodišče za neko tujo državo, namreč za kneževino Liechtenstein.

Kakor smo že gori omenjali so višja deželna sodišča s o d n i d v o r i, ki sodijo v senatih. Senati se sestoje v civilnih in kazenskih stvareh iz predsednika in štirih prisodnikov.

Pisarniški uradniki so pri višjem deželnem sodišču enaki kakor pri deželnih in okrožnih sodiščih, razloček je le pri sodnikih.

Višjemu deželnemu sodišču načeljuje poseben predsednik (III. činovni razred), njemu ob strani je zlasti za sodne stvari podpredsednik (V. včasih tudi IV. činovni razred). Kot sodniki službujejo dvorni svetniki (V. činovni razred) in višji deželno sodni svetniki (VI. činovni razred).

Gori navedeni opravi višjih deželnih sodišč se tičejo samo sodstva; poleg tega pa imajo ta sodišča imenovati razne nižje uradnike, sodelujejo pri imenovanju višjih sodnih uradnikov zlasti sodnikov ter notarjev, pri njih se delajo izpiti oziroma skušnje uradnikov, sodnikov, notarjev in odvetnikov i. t. d. Vsi ti posli tvorijo administrativno stran višjih deželnih sodišč. —

Za slovenske dežele imamo dve višji deželni sodišči, namreč v G r a d u: za Kranjsko, Štajersko in Koroško, v Trstu pa za celo Primorsko. V zadnjem času delajo slovenski rodoljubi zlasti na Štajerskem, da se ustanovi v Ljubljani posebno višje deželno sodišče za vsa slovenska deželna in okrožna sodišča.

(Dalje prihodnjič).

Razne vesti.

Slavnim županstvom in občinskim uradom

priporočamo vse za občinsko poslovanje potrebne tiskovine iz zaloge tiskarne Dragotina Hribarja v Ljubljani. Tiskovine so napravljene vse po najnovejših uzorcih na finem kancelijskem papirju in se dobivajo po navadnih cenah. Tiskarna preskrbuje tudi vezanje knjig in zapisnikov ter se priporoča sploh za vsa knjigoveška dela. —

Potrjeni zakoni. Cesar je potrdil: Zakonski načrt deželnega zbora kranjskega glede pobiranja vodovodne doklade za uporabo vodovoda v Novem mestu; dalje zakonski načrt deželnega zbora goriško-gradiškega, s katerim se dovoljuje v mestu Gorici pobiranje mestnih dokladov k državnim pristožbinam za prenos lastninske pravice na nepremičnih stvareh, toda le na podlagi pogodb med živimi.

Deželnobrambovske baterije v Ljubljani. Ministrstvo za deželno brambo se je obrnilo do ljubljanskega magistrata z zaupnim vprašanjem, ali mu ne bi mogel dati na razpolago prostora, kjer bi se postavile nove deželnobrambovske baterije. Prva od teh bi se postavila že do 9. aprila 1907. V to določena komisija je izjavila, da bi bila stara sladkorna rafinerija pripraven kraj za to, če bi se adaptirala. 120 deželnih brambovcev se že to jesen prideli k topničarjem, da se izvezbajo v topničarstvu.

Uradna cenitev škode po toči. Okoli 6. t. m. je začela posebna komisija ceniti škodo, ki jo je napravila toča po občinah v ljubljanski okolici. Ker je prizadetih v političnem okraju okolice ljubljanske ve-

čina občin, je cenitev trajala okoli 14 dni. Kakor se poroča je bila cenitev ponekod prepovršna, zato bodi dolžnost občinskih predstojništev, da se v prihodnje točneje in natančneje ceni. — Prosimo tozadevnili poročil.

Odlikovanje. Občinski svetovalec g. Josip Leeb v Mariboru je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem s krono.

Častno občanstvo. Občinski odbor Fara je imenoval gospoda dr. Mihaela Gstettenhoferja, vladnega svetnika in c. kr. okrajnega glavarja iz Kočevja, častnim občanom.

Zapriseženje župana. V Celju (mestna občina z lastnim statutom) je dne 13. t. m. zaprisegel novopotrjeni župan dr. Henrik pl. Jabornegg. Zaprisego je sprejel v imenu vlade višji okrajni komisar pl. Prahl. Županov namestnik je ostal bolniški primarij Gregor Jesenko.

Z Bleda. Dolgoletni župan g. Jakob Peternel je dne 3. t. m. svojo župansko čast odložil. — Isti dan se je izvolilo pet novih častnih članov in sicer: g. dr. Andrej Ferjančič, c. kr. višji deželno sodni svetnik v Ljubljani; g. dr. Karol Triller, odvetnik v Ljubljani; g. dr. Janko Vilfan, odvetnik v Radovljici; g. Ivan Hribar, župan v Ljubljani in g. dr. Josip Plemelj, vseučiliški docent na Dunaju.

Volitve v Šoštanju. Dne 7. septembra t. l. so v Šoštanju volili enega odbornika za prvi volilni razred namesto odstopivšega g. župnika Govediča. Volitev je vodil okrajni komisar Zoffal, ki vodi tudi vse občinsko-uradne posle v Šoštanju. Prejšnji občinski odbor je namreč vlada razpustila in županske posle poverila posebnemu komisarju. — Slovenci, ki so pri volitvah podlegli, so se pritožili.

Slovenskim županom! Občina Skonire pri Konjicah je pred kratkim časom sklenila, da bo od c. kr. uradov sprejemala samo v slovenskem jeziku pisane odloke. Ta sklep se je razveljavil od okrajnega glavarstva in dotično pritožbo je namestništvo odbilo. Pritožbo na ministrstvo pa je žalibog občina zamudila; kajti pritožba bi morala imeti uspeh, ali pa bi se morala pozneje vložiti pritožba na c. kr. državno sodišče. Pri tej priliki opozarjamo slovenske župane, da „Slovensko društvo“ v Mariboru rado brezplačno preskrbi take pritožbe. Toda poslati se mu morajo stvari takoj prvi dan, ne pa šele takrat, kadar je rok za pritožbo že zamujen. — Vsa potrebna pojasnila daja drage volje zlasti obmejnim Slovincem tudi naše uredništvo. Prosimo pa, da nam obmejni občinski in župni uradi dopisujejo in poročajo o vseh važnih odredbah tičočih se narodnih vprašanj po vzgledu občine Kokarje na Štajerskem.

Novi župani in občinska predstojništva. Županom v občini Škofja vas (sodni in politični okraj Celje) je izvoljen g. Martin Vrečko, posestnik in gostilničar v Arclinu. — V Črešnjevcu (sodni okraj Slovenja Bistrica, politični okraj Maribor) je bil dne 11. t. m. županom soglasno izvoljen g. Simon Pušnik, kmet in posestnik na Črešnjevcu; občinskim svetovalcem: Fr. Brumec, veleposestnik na Leskovcu; Janez Kmetec, kmet in posestnik v Cokanji vasi; Franc Kodrič, posestnik na Črešnjevcu. Vsi izvoljeni so odločni Slovenci. Občinsko predstojništvo v Črešnjevcu je bilo doslej nemško. — V Blagovici (sodni okraj Brdo, politični okraj Kamnik) se je občinsko predstojništvo sestavilo sledeče: Župan posestnik Frančišek Pustotnik v Gornjem Logu; občinski svetovalci so: Frančišek Cerar, Ivan Cencelj in Ant. Barlič. — Županom občine Iška Loka (sodni in politični

okraj Ljubljana) je bil izvoljen Anton Jerc, za občinske svetovalce pa posestniki Ivan Čiber, Ivan Repar in Jakob Furlan.

Gasilski prispevki zavarovalnih družb. Že dvakrat je deželni zbor nižjeavstrijski poskusil zakonitim potom zvišati prispevke zavarovalnih družb za ognje-gasne namene, a obakrat je vlada pri cesarju izposlovala, da se zakonski načrt ni potrdil. Vlada pravi namreč, da z novim davkom, oziroma z novimi prispevki ne bi bile prizadete bogate zavarovalne družbe, ampak zavarovanci, ki bi morali vsled novih prispevkov družbam plačevati višje zavarovalnine. To bi pa škodljivo uplivalo na razvoj posplošenja in pocenjenja zavarovanja. Prvi zavrženi zakonski načrt je bil od leta 1902, drugi pa od lani.

Železnica Kranj-Tržič. Številka 178 državnega zakonika od 5. septembra prinaša koncesijsko listino za gradnjo in promet normalnotirne železnice od postaje Kranj (proga državne železnice Trbiž-Ljubljana) v Tržič. Država prevzame garancijo za 4% obrestovanje in razdolžni znesek prioritetenega posojila, ki se ga ima najeti. Garancija države traja 76 let.

Vaške knjižnice. V Nemčiji so pred kakimi desetimi leti začeli ustanavljati po vaseh knjižnice, takozvane vaške knjižnice, ki naj služijo priprostemu kmečkemu ljudstvu v pouk in zabavo. Pred kakimi desetimi leti je bilo komaj tisoč teh vaških knjižnic, dandanes jih že cenijo na pet do šest tisoč. Zadnja leta se je začela tudi država zanimati za te knjižnice, za katere izda vsako leto okoli 70.000 K podpore. Žal, da posebno vsiljujejo te nemške knjižnice poljskim vasem, ker hočejo tudi na ta način pripomoči k ponemčenju Poljakov.

Olajšave zemljiškega davka za ameriške nove nasade in za okužene stare vinograde. Deželni odbor štajerski je sporazumno s c. kr. finančnim deželnim ravnateljstvom izdal razglas, zadevajoč dosegolajšav zemljiškega davka za ameriške nove nasade in za okužene stare vinograde. Ta razglas so dobili vsi občinski uradi. — Za brezobrestna posojila se morajo vlagati prošnje vsako leto meseca prosinca.

Iz politične službe. Voditelju kočevskega okrajnega glavarstva deželne vlade svetniku, g. dr. Mihaelu Gstettenhoferju, ki je na lastno prošnjo trajno vpokojen, je podelil cesar red železne krone III. razreda. — Za deželnovladnega svetnika je imenovan načelnik predsedstvene pisarne kranjske deželne vlade, deželni glavar g. Viljem Haas.

Slovenski župani v Srbiji. Iz Belgrada nam poroča naš dopisnik: Na dan 13. decembra t. l. bo v Belgradu velika slavnost stoletnice osvobođenja Belgrada pod Kara Gjorgjem. Na to slavnost bodo pozvani vsi župani občin na Slovenskem in vsi predstojniki občin na slovanskem jugu.

Kolekovanje raznih vlog.

Često dojdejo na naše uredništvo vprašanja o kolekovanju raznih vlog in spisov. Da se posameznim in večkrat se ponavljajočim odgovorom ognemo, prinašamo v naslednjem seznamek raznih vlog z navedbo kolekovanja. Po potrebi bomo na željo naših naročnikov, ko nam dojde dovolj tozadevnih vprašanj, ta seznamek nadaljevali. —

1. Vloge, s katerimi se pri oblastvu naznanja samostojna vršitev prostega obrta, ali s katerimi se obla-

stvo prosi koncesije, ki je potrebna za vršitev obrta, morajo biti kolekovane:

- a) na Dunaju od prve pole K 12—
- b) v mestih, ki imajo nad 50.000 prebivalcev 8—
- c) v mestih, ki imajo od 10.000 do 50.000 prebivalcev 6—
- č) v mestih, ki imajo 5.000 do 10.000 prebiv. 4—
- d) v vseh drugih krajih 3—

Ako treba še druge pole, kolekuje se z 1 K.

2. Prošnje za tobačne trafike in loterijske kolekture, za dovoljenje, da sme godba javno igrati, da smejo biti gostilne, krčme in kavarne čez policijsko uro odprte, da se smejo kazati znamenitosti, prirejati koncerti, gimnastične in gledališke predstave, se kolekujejo po 2 K od vsake pole.

Pri prvih in drugih vlogah ima se pristojbina plačati tudi takrat, kadar se prosi ustno, ne da bi se zapisal zapisnik.

3. Prošnje za sledeča prava:

a) za podeljenje, potrjenje ali prenos plemskih stopinj, podeljenje redov, dovoljenje smeti nositi inozemske rede, združenje ali poboljšanje grbov, dovoljenje za spremembe ali prenose imen, podeljenje častnih mest, častnih naslovov in drugih odlikovanj, združenih z obrtnimi podjetji, se kolekujejo po 10 K od vsake pole;

b) za podeljenje, priznanje ali potrjenje privilegijev, kamor spadajo tudi izključeni industrijski privilegiji, se kolekujejo po 6 K od vsake pole;

c) za podeljenje in priznanje avstrijskega državljanstva, za podeljenje meščanstva ali občanstva ali za sprejem v občinsko zvezo, se kolekujejo po 4 K od vsake pole;

č) prošnje za podeljenje potnih listov, za uvoz izvoz in prevoz kuhinjske soli, tobaka, smodnika ali za dovoljenje za uvoz ali izvoz določenega blaga, ako je za to potrebno dovoljenje, se kolekujejo po 2 K od vsake pole.

Dopisi.

Iz Kokarij. (Uspehi občine Kokarje za pravice slovenskega jezika). (Dalje) Pri okrajnem glavarstvu je več oddelkov, kakor n. pr. zdravstveni, davčni, vojaški, gozdni, šolski, stavbeni itd. oddelk, vsakemu načeljuje poseben komisar oziroma poročevalec ali nadzornik, a vodja vseh je c. kr. okrajni glavar. Razumeva se samo ob sebi, da dohajajo dopisi občin na posamezne oddelke v roke dotičnim poročevalcem oziroma komisarjem, le važnejši se izroče glavarju samemu. Ker večini komisarjev slovenščina ni po volji, določiljajo kaj radi svoje dopise na občine v nemškem jeziku. Če občina molči, molči tudi njena pravica, a na njeno mesto se preširno vsede našopir-.

jena krivica v obliki nemščine. Slovenski jezik pa ostaja lepo doma na kmetih za pečjo ali v kotu pri metli.

Župan občine Kokarje je dal vrniti mnogoteri nemški dopis celjskemu okrajnemu glavarstvu z naznanilom, da ga ne razume, naj se mu torej dološlje slovenski. Pri glavarstvu so sicer ustregli pri vsakem slučaju njegovi zahtevi, a prihodnji dopis je bil zopet nemški. To se je ponavljalo več časa, dokler ni župan, sit uradniške upornosti, novo došlih nemških dopisov doposlal c. kr. namestniku v Gradec z naznanilom, da jih ne more rešiti, ker niso pisani v slovenskem jeziku, naj mu torej tam oskrbe avtorizirano prestavo, na kar bo de spis rešil ter se obenem pritožil, da mu dološlja glavarstvo vkljub večkratnim prošnjam in pritožbam trdovratno znova vedno le nemške dopise. Šele ta korak je pripeljal do uspeha, od takrat namreč dohajajo na občino Kokarje od vseh oddelkov celjskega glavarstva samo slovenski dopisi; kajti vsak oddelek je dobil od glavarja nalog z občino Kokarje dopisovati le v slovenskem jeziku. V smislu tega naloga ima tudi vsak komisar oziroma njemu podrejeni pomožni uradnik pri svoji mizi imenik, v katerem je zraven imena občine zapisana opomba „sl.“ to se pravi, samo po slovensko. Občina, pri kateri ni te opombe, dobiva le nemške dopise. To opombo zapišejo pa še le tedaj v imenik, kadar jim glavar to ukaže, a ta ne ravna nikdar iz svojega nagiba, temveč le po ukazu od zgoraj. Zgoraj pa se zopet nikdo ne zgane, dokler občina ne dološlje tja pritožbo in dokaza, črno na belem — nemško pisan dopis glavarstva —, da dopisuje glavarstvo protizakonito s slovensko občino v nemškem jeziku.

To dejstvo je migljaj, kaj naj slovenske občine store, kadar jim glavarstvo krati njihove jezikovne pravice. Samo jadicovati po časopisih je smešno delo, ki jemlje drugim malopogumnežem zadnjo trohico srčnosti, češ, saj nikjer ničesa ne dosežemo. Sicer se pa na pritožbe po časopisih uradi ne ozirajo, pač pa se ž njimi nudi uradnikom dobro došla prilžnost, da se preširno smejejo slovenski nerodnosti. Obračati se do poslancev je enako brezplodno. Poslanec se pritoži pri ministrstvu, ki zahteva, — če se mu namreč zdi vredno na poslančevo pritožbo kaj storiti, — od glavarstva pojasnila. Glavarstvo poroča na to, da občina ni nikdar zahtevala slovenskega uradovanja, da je doslej nemške akte pravilno po slovensko reševala, da je sploh večina slovenskih občin zadovoljna z nemškim jezikom itd. itd. V drugem slučaju poroča podobno n. pr. da je pač občina nekoč prosila za slov. dopise, a tako ponižno, da pri glavarstvu niso mogli misliti, da občina to resno zahteva, osobito za to ne, ker je pozneje v svoji nedoslednosti vsak nemški dopis pravilno po slovensko rešila in se je župan sam udal, rekoč: „Naj pa bo kakor oni želijo“.

Takšno ravnanje in enaka poročila škodujejo pravicam slovenskega jezika največ; kajti ministrstvo črpa iz njih prepričanje, da slovenske občine ne zahtevajo od glavarstev slovenskega uradovanja, da jim

nemški jezik popolnoma ustreza ter da zahteve poslancev nimajo v narodu prave zaslombe. Ni torej prav nič čudnega, če nima beseda slovenskega poslanca v ti zadevi nič ali le malo veljave in če minister poslanca prepričevalno zavrne: „Občine same tega ne zahtevajo“.

Pritožba državnega poslanca pa dobi vse drugačno moč, če so bile občine prej svojo dolžnost storile ter od državnih uradov odločno zahtevale slovensko dopisovanje, oziroma če so se proti upirajočim se uradnikom dostojno pa odločno pritožile na višje mesto. V tem slučaju se da poslancu v roke orožje: „Občine so to v smislu zakona zahtevale in se proti nezakonitostim pritoževale!“ Ker mora vsak minister priseči, da bo de zakon izpolnjeval, se mora on na take pritožbe poslancev v polnem obsegu ozirati ter četudi proti svoji volji, izdati podrejenim uradom zakonu primerne naredbe.

Popolnoma krivo pa je ravnanje onih slovenskih občin, ki so sklenile, da ne bodo nemških dopisov sprejemale. Občine so dolžne vsak dopis, naj si bode pisan v katerem si bode jeziku, sprejeti t. j. zapisati ga morajo v opravljeni zapisnik, ali ga potem morejo rešiti ali ne, je drugo vprašanje. Nikdo ne more občine siliti, naj reši dopis, ki je pisan v tujem, županu nerazumljivem jeziku. Župan ne sme nobenega tacega dopisa djati „ad acta“ (ga ležati pustiti) temveč ga mora uradno rešiti.

N. pr. tako le:

C. kr. okrajnemu glavarstvu

v

Celju

z naznanilom nazaj, da podpisani župan ne razume dovolj nemščine, da bi zamogel pričujoči nemški dopis dovolj jasno razumeti. Ker si je on kot odgovorni načelnik občine pridržal vse pravice si vsak dopis oziroma tiskovino sam prečitati ter se na svoje oči prepričati o njegovi vsebini, prosi oziroma zahteva v smislu člena XIX. državne osnovne postave z dne 21. dec. 1867. l. drž. zak. št. 142. naj se mu dološlje dopis v pravilnem slovenskem jeziku oziroma avtorizirana prestava ter se mu naj tudi v prihodnje dološljejo vsi dopisi in tiskovine brez izjeme le v slovenskem jeziku, na kar se bo de vsak spis točno rešil.

Občinski urad je na ta način že uradoval ter ga politična oblast ne more obdolžiti ali celo kaznovati, češ, da noče dopisa sprejeti. Obratno, občina se lahko, ako ji glavarstvo ne ustreže, pritoži pri namestniku oziroma višje na ta način, da predloži ves akt, v katerem se naj sklicuje na dejstvo, da je bil državni osnovni zakon izdan za pravice državljanov t. j. občanov, katere zastopa vsled volitve občinski odbor, oziroma župan, ni pa bil izdan za državne urade in uradnike; zatorej ustreza zakoniti pravici, če občina zahteva slovenske dopise ne samo za svoj urad, temveč tudi za svoje občane slovenske narodnosti.

S tem tolmačenjem zakona je občina Kokarje vselej in povsod prodrla ter dobiva od vseh državnih

uradov za sebe in svoje občane dopise v slovenskem jeziku.

Občine so najmočnejši činitelj za veljavo slovenskega jezika v vseh deželnih in državnih uradih.

Pravice cesarjeve.

Ne samo med priprostim ljudstvom nego tudi med omikanejšimi sloji mnogokrat ne poznajo javno-pravnih pravic, ki pristojajo cesarju kot glavarju države. Zato ne bo odveč, če v naslednjem te pravice kratko zarišemo.

Postavno določene so cesarjeve pravice po večini v osnovnih državnih zakonih iz leta 1867, dalje po samezne pravice v nekaterih novejših in starejših postavah, nekatere so pa ustanovljene po starodavnih navadah. — Najvažnejše pravice so ustanovljene v državnem osnovnem zakonu od 21. decembra 1867 št. 145 drž. zak.

1.) Oseba cesarjeva je posvečena in nedotakljiva. Vsako osebno ali dejansko žaljenje cesarja se kaznuje kot hudodelstvo žaljenja veličanstva v zmislu §. 63 kaz. zak. s težko ječo od enega do pet let.

2.) Cesar je neodgovoren, v nasprotju z ministerstvom, ki je odgovorno za to, da je vsaki vladni akt ustaven in postaven.

3.) Cesar imenuje in odslavlja ministre, oddaje po nasvetu tozadevnih ministrov vse službe v vseh panogah državne uprave, v kolikor drugi zakoni drugače ne določajo, zlasti spada semkaj imenovanje namestnikov in deželnih predsednikov ter namestniških in vladnih svetnikov.

4.) Njemu pristoji pravica podeljevati naslove redove in druga državna odlikovanja.

5.) Cesar ima vrhovno poveljstvo nad armado ter napoveduje vojsko in sklepa mir.

6.) On sklepa tudi državne pogodbe samostojno, vendar morajo dobiti vse trgovinske pogodbe, dalje one državne pogodbe, ki obremenjujejo celo državo, nje dele ali posamezne državljane, odobrenje državnega zbora.

7.) V cesarjevem imenu se izvršuje pravica kovati denar.

8.) Enako se v njegovem imenu izvršuje vsa sodna oblast; zato se vsaka sodba začne z besedami: „V imenu njegovega Veličanstva Cesarja“. Sodnike imenuje cesar sam ali pa se v njegovem imenu nastavljajo in sicer stalno (definitivno) za celo življenje.

9.) Cesar sme vsako tekočo kazensko pravdo ustaviti, — ta pravica se imenuje abolicija, — dalje sme že po končani kazenski pravdi obsojence pomilostiti ter odpustiti kazenske posledice; — ta pravica se imenuje amnestija. — Vendar glede amnestije obstoji neka izjema: če je bil namreč kak minister zaradi kakega svojega vladnega dejanja na odgovor stavljen in obsojen, ga sme cesar pomilostiti le na predlog državnega zbora.

Te pravice so javno-pravnega značaja, poleg tega ima pa še cesar vso oblast nad člani cesarske hiše; vsaka poroka in sploh vsak važen korak članov cesarske rodbine mora biti od cesarja odobren, ker je sicer neveljaven.

Konečno dodamo, da ima cesar kot tak tri naslove, ki se ob različnih prilikah različno rabijo. Po navadi zadostuje zadnji mali naslov za dopise na cesarja. V naslednjem prinesemo vse tri naslove v celoti:

Veliki naslov:

Frančišek Josip I.,

po božji milosti cesar avstrijski,

kralj ogrski in češki, dalmatinski, hrvaški, slavonski, gališki, lodomerski in ilirski;

kralj jeruzalemski i. t. d.; nadvojvoda avstrijski; veliki vojvoda toskanski in krakovski; vojvoda lotarinški, solnograški, štajerski, koroški, kranjski in bukovinski; veliki knez sedmograški; obmejni grof moravski; vojvoda Gornje in Spodnje Šleske, Modene, Parme, Pijske in Gvastale, Aušvica in Zatora, Tešina, Furlanije, Dubrovnika in Zadra; pokneženi grof habsburški in tirolski, kiburški, goriški in gradiški; knez trentinski in briksenski; obmejni grof gornje- in spodnje lužiški ter istrski; grof Hohenembsa, Feldkirha, Bregence, Sonnenberga i. t. d.; gospod tržaški, kotorski in v Slovenski krajini; veliki vojvoda vojvodine srbske i. t. d. i. t. d.

Srednji naslov:

Frančišek Josip I.,

po božji milosti cesar avstrijski,

kralj ogrski in češki, dalmatinski, hrvaški, slavonski, gališki, lodomerski in ilirski;

nadvojvoda avstrijski; veliki vojvoda krakovski, vojvoda lotarinški, solnograški, štajerski, koroški, kranjski, bukovinski, gornje- in spodnješleski; veliki knez sedmograški, obmejni grof moravski; pokneženi grof habsburški in tirolski i. t. d., i. t. d., i. t. d.

Mali naslov:

Frančišek Josip I.,

po božji milosti cesar avstrijski,

kralj češki i. t. d. in apostolski kralj ogrski.

Vprašanja in odgovori.

64. Vprašanje: Županstvo B. na Gorenjskem.

1. Ali imajo doktorji pri občinskih volitvah volilno pravico v I. razredu le tedaj, ako plačujejo v občini

kak direktni davek — ali tudi, če ne plačujejo nobenega davka, pa so domačinci te občine. —

2. Ali ima c. kr. poštar pravico voliti v I. razredu?

3. Ali imajo umirovljeni c. kr. državni uradniki prednostno volilno pravico brez ozira na visokost davka, ki ga plačujejo?

4. Koliko časa morajo biti razporejeni volilni imeniki?

Odgovor:

1. § 1. obč. volil. reda našteva pod točko 2. one osebe, ki imajo pri občinskih volitvah prednostno volilno pravico brez ozira na davek, ki ga plačujejo te osebe v občini. — Med temi osebami so tudi navedeni doktorji, ki so si pridobili doktorstvo na kakem avstrijskem vseučilišču. —

Pod točko 2. § 1 obč. volil. reda navedene osebe pa imajo le tedaj volilno pravico v občini ako so občinci te občine. — Katere osebe nam je smatrati za občince določa § 6 obč. reda. — Po § 6 obč. reda se razvrste občinci v a) domačince, to je tiste osebe, ki imajo domovinsko pravico v občini in b) občinske deležnike, to so oni, ki nimajo dom. pravice v občini, pač pa v njej plačujejo kak direktni davek. —

Po smislu navedenega ima doktor, ki je domačinec občine, prednostno volilno pravico v I. razredu tudi tedaj, če v občini ne plačuje prav nikakega davka. —

Doktor pa, ki v občini nima domovinske pravice, ima le tedaj volilno pravico v I. razredu, ako plačuje kak direktni davek v občini. — Visokost davkov v tem slučaju ne pride v poštev, ker zadostuje, da sploh plačuje kak direktni davek. —

2. C. kr. poštarji neeraričnih poštних uradov nimajo prednostne volilne pravice pri obč. volitvah, ker jih ni smatrati za državne uradnike. Državni uradniki so namreč le oni, ki so od države nastavljeni ter zapriseženi za kak posel in ki so v činovne razrede uvrščeni. V smislu zakona z dne 15./IV. 1873 drž. zak. št. 47 je smatrati za državne uradnike le one državne funkcionarje, ki so v činovne razrede uvrščeni. — C. kr. poštarji neeraričnih poštних uradov pa niso uvrščeni v činovne razrede državnih uradnikov. — Vrhutega določa min. naredba z dne 19./V. 1900 drž. zak. št. 87, ki urejuje službene razmere poštarjev, izrecno, da stopijo poštarji s svojim imenovanjem v službeno razmerje »poštne in brzojavne uprave« in da postanejo vsled tega uradniki te uprave — ne pa državni uradniki v smislu gori navedenega zakona iz l. 1873.

3. Umirovljeni državni uradniki imajo volilno pravico v I. razredu brez ozira na visokost davka, ki ga plačujejo v občini, — ker obč. volilni red ne omejuje prednostne volilne pravice samo na aktivne uradnike, temveč splošno določa, da pristojno državnim uradnikom volilna pravica v I. razredu. — (Razsodba upravnega sodišča z dne 19./XII. 1890 št. 4091).

4. Vprašanje, koliko časa morajo biti volilni imeniki na vpogled razporejeni, je v praksi še preporno. — Nekateri tolmačijo § 17. obč. vol. reda tako, da morajo biti volilni imeniki skozi štiri tedne razgrnjeni. —

Po našem mnenju tako tolmačenje ne odgovarja smislu zakona. Določbe § 17. obč. vol. reda, da morajo biti volilni imeniki »vsaj štiri tedne pred volitvijo« razgrnjeni, po našem naziranju ni tako umeti, da bi morali biti imeniki s k o z i š t i r i t e d n e razporejeni, temveč je izraz »vsaj štiri tedne pred volitvijo« le umeti kot terminus a quo, s kojim se mora pričeti z razporežitvijo. Določba »vsaj štiri tedne pred volitvijo« ima torej po na-

šem tolmačenju le ta pomen, da mora biti med prvim dnevom razporežitve volilnih imenikov in med pričetkom volitve — v m e s d o b a š t i r i h t e d n o v ter da zadostuje, če so imeniki onih osem ni razporejeni, ki so določeni za vlaganje reklamacij. —

65. Vprašanje: Županstvo K.

1. Koliko članov odpošlje v krajni šolski svet občina, ki ima 24 odbornikov.

2. Če pridejo pri novi občinski volitvi v obč. odbor novi odborniki, ali ostanejo člani krajnega šolskega sveta stari odborniki, ali je treba voliti nove.

3. Ali more občina kako drugače kontrolirati delovanje krajnega šolskega sveta.

Odgovor:

1. Po § 1 zakona z dne 9./III. 1879 dež. zak. št. 13 se izvolijo zastopniki občine v krajnem šolskem svetu od občinskega zastopa, ali če bi bilo isti šoli pridruženih več občin ali podobčin, od skupščine dotičnih obč. oziroma podobčinskih zastopov. — Število teh zastopnikov znaša najmanj tri največ pa pet — ter določuje isto okrajni šolski svet z ozirom na velikost šolskega okoliša, velikost in pomen šole i. t. d. — V krajni šolski svet odpošlje torej občina toliko članov, kolikor jih določa okrajni šolski svet.

Izvoljeni zastopniki občine obdrže svoj mandat postavno dobo šestih let, četudi se med tem časom menja obč. odbor. Mandat zastopnikov občine v krajnem šolskem svetu toraj ni odvisen od funkcijske dobe obč. odbora, ki jih je odposlal v krajni šolski svet. — Po § 2 gori omenjenega zakona se sme voliti v krajni šolski svet vsak, kdor je sposoben voljen biti v občinski odbor in ni nikakor treba, da bi bili zastopniki občine v krajnem šolskem svetu, le občinski odborniki. —

3. Šolske nadzorstvene oblasti so samostojno organizovane oblasti ter kot take neodvisne od občine. Nadzorovanje krajnega šolskega sveta je stvar okrajnega šolskega sveta in ne pristojna občini nikaka nadzorstvena ali ingerenčna pravica. —

Občini torej ne pristojna nobena direktna kontrola nad krajnim šolskim svetom. — Če opazi občina v krajnem šolskem svetu kake nerednosti, se mora obrniti do okrajnega šolskega sveta, da isti potrebno ukrene — občina sama pa v odpravo takih nedostatkov ne more in ne sme ničesar samostojno ukreniti, ker ji krajni šolski svet ni podrejen, temveč sta občina in krajni šolski svet istoredne oblasti. —

Slovenskim občinam!

Ko se bodo v bližnjem času izdelovali letni proračuni in računi, naj nobena slovenska občina ne pozabi darovati prepotrebni Ciril-Methodovi družbi po svoji moči kak prispevek! Če bi vsaka slovenska občina prispevala vsaj z zneskom desetih kron, bi to zasiguralo družbi lepe dohodke, občinskih računov pa ne bi skoraj nič obremenilo. Posnemajte v tem nemške občine, ki za svoje narodne namene žrtvujejo po stotakah!

Prosimo, da se nam naznanijo takoj imena onih občin, ki se bodo na naš poziv odzvale!

Uredništvo.